

MỘT SỐ KINH NGHIỆM VỀ TỔ CHỨC, CHỈ ĐẠO TỔNG ĐIỀU TRA CƠ SỞ KINH TẾ, HÀNH CHÍNH, SỰ NGHIỆP NĂM 2007

Trần Thị Hằng^(*)

Cuộc tổng điều tra cơ sở kinh tế hành chính sự nghiệp (CSKTHCSN) năm 2007 đã được triển khai thực hiện theo Quyết định số 187/2006/QĐ-TTg ngày 15/8/2006 của Thủ tướng Chính phủ vào thời điểm 1/7/2007. Tương tự như hai lần trước (vào các năm 1995 và 2002), cuộc tổng điều tra lần thứ 3 này được tiến hành ở 64 tỉnh, thành phố. Do tính chất đặc thù trong quản lý, hai ngành Công an và Quốc phòng được triển khai riêng theo ngành dọc.

Thực hiện Quyết định của Thủ tướng Chính phủ, với sự phối hợp tích cực của các Bộ, ngành, các địa phương, sự chỉ đạo chặt chẽ của Ban Chỉ đạo Trung ương, kết quả tổng hợp nhanh của Tổng điều tra đã được Tổng cục Thống kê công bố vào ngày 31 tháng 12 năm 2007. Việc công bố đúng tiến độ kết quả của Tổng điều tra, đã góp phần đáp ứng kịp thời yêu cầu thông tin cho các cấp, các ngành. Với phạm vi điều tra rộng, đối tượng điều tra đa dạng và phức tạp, nội dung chỉ tiêu cần thu thập phong phú, nhưng với tinh thần quyết tâm, khắc phục khó khăn và sự chỉ đạo sâu sát của Ban chỉ đạo, Tổ thường trực các cấp, có thể khẳng định rằng cuộc tổng điều tra CSKTHCSN về cơ bản đã được thực hiện theo yêu cầu qui định trong Quyết định của Thủ tướng cả về nội dung và tiến độ. Nhìn lại quá trình tổ chức chỉ đạo triển khai tổng điều tra, chúng ta có thể rút ra một số bài học kinh nghiệm chủ yếu sau:

1. Công tác tổ chức

Ở cấp trung ương: Các hoạt động cho việc tổ chức Tổng điều tra CSKTHCSN đã được xây dựng và qui định trong kế hoạch tổng thể. Trong đó bao gồm các hoạt động cho từng giai đoạn, phân công rõ trách nhiệm cho đơn vị chủ trì, đơn vị phối hợp liên quan và thời gian thực hiện cho mỗi giai đoạn. Trên cơ sở kế hoạch chung qui định trong phương án tổng điều tra, Ban chỉ đạo TW đã soạn thảo tài liệu hướng dẫn chi tiết về các qui trình của Tổng điều tra như “Qui trình tổ chức, chỉ đạo triển khai ĐĐT cho các Ban chỉ đạo địa phương, Ban chỉ đạo Bộ Công an, Bộ Quốc phòng”, “Qui trình lập danh sách”, “Qui trình nghiệm thu, nhập tin”, “Qui trình tổng hợp nhanh”, để Ban Chỉ đạo các cấp, ngành làm căn cứ xây dựng kế hoạch chi tiết và thực hiện đảm bảo tính thống nhất của cuộc tổng điều tra trong toàn quốc. Kết hợp với kế hoạch về nghiệp vụ, công tác xây dựng kế hoạch thi đua cũng được thực hiện và thông báo cho các tỉnh theo tiến độ công việc cho từng năm 2007 và 2008.

Ở cấp địa phương nơi tổ chức thực hiện: Công tác Tổng điều tra được đặt dưới sự lãnh đạo trực tiếp và toàn diện của các cấp ủy Đảng, Chính quyền đặc biệt là ở các cấp xã và cấp huyện. Đây là điều kiện tiên quyết, quan trọng góp phần thành công của Tổng điều tra. Thực tế cho thấy những địa phương nào, cấp nào tranh thủ được sự

^(*) Vụ trưởng Vụ TK TMDVGC, Tổ trưởng Tổ Thường trực Trung ương Tổng điều tra 2007.

lãnh đạo, chỉ đạo của Đảng, Chính quyền thì việc triển khai thực hiện các công việc Tổng điều tra rất thuận lợi, nhất là việc tổ chức, động viên, huy động và tăng cường trách nhiệm của cộng đồng đối với công tác điều tra. Những khó khăn hoặc vấn đề phát sinh thường được xử lý kịp thời. Từ đó, đảm bảo tiến độ thực hiện cũng như chất lượng số liệu điều tra. Một trong những nguyên nhân chủ yếu dẫn đến một số địa bàn triển khai chậm hoặc chỉ đạo chưa nghiêm, hoặc chất lượng số liệu thấp là do cấp uỷ, chính quyền chưa thực sự quan tâm hoặc còn đứng ngoài cuộc.

2. Huy động và tổ chức lực lượng

Tổng điều tra CSKTHCSN là cuộc tổng điều tra có qui mô lớn, đa dạng và phức tạp về đối tượng, nội dung và nghiệp vụ điều tra. Vì vậy việc phối hợp giữa đơn vị chủ trì và các đơn vị liên quan khác trong Tổng cục Thống kê cũng như ở cấp Cục Thống kê là rất quan trọng. Sự phối hợp này sẽ đạt hiệu quả khi có sự chỉ đạo và phân công cụ thể trách nhiệm của các bên tham gia. Trong cuộc Tổng điều tra CSKTHCSN này sự tham gia của đại diện trong Tổ thường trực và các cán bộ của các đơn vị trong công tác giám sát và nghiệm thu đã góp phần quan trọng vào sự thành công của Tổng điều tra. Qua đó giúp cho các cán bộ có điều kiện nghiên cứu, tìm hiểu, học tập để bổ sung thêm kiến thức về nghiệp vụ. Ở địa phương, để hoạt động có hiệu quả, tránh hình thức, những người được huy động phải nắm chắc nghiệp vụ, am hiểu thực tế địa bàn và có tinh thần trách nhiệm cao. Lực lượng này cần được bố trí, phân công hợp lý để hỗ trợ, giúp đỡ lẫn nhau. Thực tế cho thấy, những nơi chất lượng số liệu các phiếu điều tra thấp, tiến độ thực hiện các công việc chậm một phần là do việc không huy động đủ lực

lượng cần thiết hoặc coi công tác tổ chức Tổng điều tra là công việc của riêng phòng thống kê thương mại (hoặc công thương).

Do tính chất đặc thù nên sự chỉ đạo của BCĐTW đối với BCĐ Bộ Công an và Bộ Quốc phòng đã được thống nhất ngay từ đầu và xác định trách nhiệm thực hiện rõ ràng; đồng thời sự hỗ trợ tích cực về mặt nghiệp vụ của BCĐ, Tổ Thường trực TĐT TW đã giúp cho BCĐ của Bộ Công an và Bộ Quốc phòng triển khai đúng và đảm bảo theo phương án chung của BCĐTW.

Việc tuyển chọn được đủ điều tra viên và đội trưởng đảm bảo yêu cầu là rất quan trọng, tác động trực tiếp đến chất lượng thông tin thu thập. Đối với điều tra viên không nên tập trung quá nhiều vào các cán bộ xã - là những người thường không thể dành nhiều thời gian cho công tác điều tra, nên chú ý huy động nhiều lực lượng trẻ tại cơ sở - thường tiếp thu nhanh và nhiệt tình. Ngoài ra, do thực tế sử dụng điều tra viên là những người ở tại địa bàn nên việc xác định rõ số lượng điều tra viên cần huy động và phân công nhiệm vụ theo từng địa bàn cũng cần được hướng dẫn cụ thể hơn - đây là vấn đề các địa phương thường gặp khó khăn, lúng túng trong Tổng điều tra CSKTHCSN năm 2007, nhất là ở những địa phương có các địa bàn có số lượng cơ sở ít.

3. Về tài liệu hướng dẫn tổng điều tra

Để đảm bảo đạt được mục tiêu của bất kỳ một cuộc điều tra hoặc tổng điều tra nào, tài liệu hướng dẫn phải được biên soạn rõ ràng, dễ hiểu là một trong các yếu tố quyết định sự thành công của điều tra. Đối với một cuộc tổng điều tra có qui mô lớn, đối tượng, phạm vi, nội dung điều tra phức tạp như TĐTCSKTHCSN thì khâu chuẩn bị phương án, biểu mẫu, các tài liệu hướng dẫn,... là

nhiệm vụ quan trọng. Đồng thời Tổng điều tra thường phải huy động lực lượng điều tra viên rất lớn và chủ yếu là tại các địa bàn từ xã, phường nên nghiệp vụ thống kê hạn chế và không đồng đều. Do vậy, việc thiết kế, xây dựng các loại bảng hỏi phải thật đơn giản, dễ hiểu, nhất là đối với các loại phiếu có số lượng lớn phải sử dụng lực lượng điều tra viên tại cơ sở. Những thông tin phức tạp, khó thu thập chỉ nên thiết kế trong nội dung điều tra mẫu hoặc có số lượng đơn vị điều tra ít có thể lựa chọn điều tra viên có trình độ. Trong quá trình triển khai tổng điều tra, việc hướng dẫn bổ sung về nghiệp vụ là cần thiết vì phát sinh những trường hợp đặc thù chưa lường hết được và chưa qui định trong các tài liệu ban đầu. Tuy nhiên nên cân nhắc đến tính kịp thời, đồng bộ và khả thi ở địa bàn điều tra để thống nhất trong thực hiện.

4. Công tác hậu cần cho tổng điều tra

Việc chuẩn bị kịp thời và đầy đủ các điều kiện cho tất cả các hoạt động của Tổng điều tra sẽ giúp cho các công đoạn của tổng điều tra được thực thuận lợi; nhất là kinh phí (gồm cả văn bản hướng dẫn sử dụng) và tài liệu phải được giao cho các địa phương trước khi các công việc chuyên môn phát sinh - Đây chính là vấn đề mà BCD địa phương và toàn bộ lực lượng tham gia quan tâm nhất khi triển khai các công việc nghiệp vụ. Bên cạnh đó, cần chú ý đến tính hợp lý về định mức kinh phí giữa các vùng thậm chí trong từng vùng của tất cả các khâu công việc phát sinh trong Tổng điều tra. Tính toán thời gian cần thiết cho việc tiến hành các thủ tục trước khi in đảm bảo chuyển sớm tài liệu để các địa phương có thể kết hợp phát ngay cho các huyện, các xã vào thời gian tập huấn nghiệp vụ,

nhất là đối với các địa bàn xa xôi, miền núi đi lại khó khăn sẽ giảm lãng phí về thời gian và chi phí cho địa phương. Thực tế những vướng mắc, bất cập về kinh phí phát sinh trong cuộc tổng điều tra lần này cho thấy bên cạnh nguyên nhân khách quan do chế độ chính sách nhà nước thay đổi, thì việc ước tính số lượng đơn vị điều tra chưa sát, hoặc một số khoản mục chi phí chưa được đưa vào dự toán ban đầu cũng là yếu tố ảnh hưởng đến thiếu hụt kinh phí.

5. Tăng cường công tác kiểm tra, thanh tra toàn bộ các khâu công việc, trong đó đặc biệt chú ý đến việc tập trung lực lượng kiểm tra từ những ngày đầu triển khai thu thập số liệu để kịp thời phát hiện và chấn chỉnh những sai sót hệ thống của các điều tra viên. Qua kiểm tra, thanh tra, cần sớm có các thông báo nghiệp vụ để chuyển tải kịp thời những vấn đề cần rút kinh nghiệm đến toàn bộ các lực lượng tham gia Tổng điều tra. Phối, kết hợp chặt chẽ giữa công tác kiểm tra và thanh tra cả về nội dung, thời gian, địa điểm để tăng hiệu quả của các công tác này, tránh chồng chéo, gây phiền hà cho cơ sở.

Điều tra thống kê là một trong những nghiệp vụ phổ biến trong công tác thống kê. Sau mỗi cuộc tổng điều tra hoặc các cuộc điều tra lớn, việc tổng kết đánh giá đúng mức những mặt tích cực, những điểm tồn tại trong công tác chỉ đạo, triển khai thực hiện là vấn đề cần thiết và hữu ích, nhằm phát huy những mặt đạt được, tìm biện pháp khắc phục những hạn chế cho những cuộc điều tra, tổng điều tra tiếp theo, góp phần nâng cao chất lượng thông tin thống kê đáp ứng ngày càng tốt hơn nhu cầu của Đảng, Nhà nước và các đối tượng dùng tin khác□